

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMANUMMER OM KIRKE OG MILJØ

INNHOOLD

”Kirke og miljøvern = sant”? / Kirken som plogspiss for miljø, rettferd og et bærekraftig samfunn / Gud ga oss jorda som et hjem / Hva ønsker andre høre prester/forkynnere si og ikke si i forhold til miljø-klima-utfordringene? / Locus, focus, filiookus / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Aposteldagen, 6. søndag etter pinse - Hilde Barsnes

Sankthans (Jonsok) - Tore Skjæveland

7. søndag etter pinse - Geir Sørebo

Gud er biofil

”Kirke og miljøvern = sant”?

Jo viktigere ting er for meg, desto vanskeligere kan det være å få sagt det godt. Jeg finner ikke de riktige ordene. Så må jeg prøve likevel. Og støtte meg godt på andres.

Skal kirken snakke om miljø? Min erfaring tilsier at det fortsatt er uenighet om dette, men at langt flere vil svare JA på det spørsmålet nå enn tidligere. Både blant dem som opplever seg

å tilhøre kirken, og blant dem som ikke gjør det. - Snakker vi om miljø? Det varierer nok, både utfra hvilken kirkelig eller organisasjonsmessig sammenheng vi står i, og utfra den enkelte prest/forkynner sitt engasjement på dette feltet.

Hvorfor skal kirken snakke om det? Kort sagt: Fordi Gud er biofil (=elsker alt som lever) og satte oss mennesker til å være gartnere og dyrke og passe på verdenshagen. Fordi alle mennesker er like mye verdt for Gud, og Gud har gitt oss et bud om å elske vår neste som oss selv, og klima- og miljøproblemer går alltid hardest utover de fattigste og mest sårbare. Fordi natur og miljø preker bedre om Guds storhet, makt og skjønnhet enn de fleste prester, og i seg selv er en lovprisning til Gud. Fordi vi er forpliktet på solidaritet, ikke bare med mennesker andre steder i verden, men også med kommende generasjoner. Fordi vår miljø-uvennlige og overforbrukende livsstil kan gjøre det vanskeligere å søke Gud og leve som kristen. Å arbeide for å bli en stadig grønnere menighet og kirke, er en nødvendig konsekvens av evangeliet. Det handler både om ortodoksi og orto-praksis.

Hvordan skal kirken snakke om det? Hvordan skal prestene forkynne om det? Antakeligvis er det her det er størst uenighet. Hvor konkrete skal vi være? Hvor politiske skal vi være? Skal vi velge den oppmuntrende eller utfordrende linjen? Hvor stor plass skal dette ha i vår forkynnelse? Skal det primært være et perspektiv for de spesielt "grønne søndagene" i vår kirke, eller skal det alltid være med - om ikke annet, så i preken og gudstjenesteforbereidelsene? Hører det inn under første ledd i vår trosbekjennelse, eller under alle? Hva mener vi egentlig med et klima- og miljøperspektiv?

Den nye diakoniplanen som ble vedtatt av Kirkemøtet sist høst, bør leses av alle, diakon eller ikke. Den nye planen definerer diakonien slik: "Diakonien er kirken sin omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og blir uttrykt gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kampen for rettferdighet." Faren her kan være at diakonien blir definert så vidt at den blir alt - og ingenting?

Den store fordel er at diakoni i større grad handler om en total holdning til det å være og leve kirke, enn om ett spesielt og avgrenset virksomhetsfelt. At ting som bør holdes sammen, faktisk holdes sammen. Det går ikke an å snakke om nestekjærlighet, inkluderende fellesskap eller kamp for rettferdighet i dagens verden, uten å snakke om vern om skaperverket. Og omvendt.

Denne gode opplevelsen av ting som holdes nødvendig sammen, var særs sterk i mitt første møte med Korsvei-bevegelsens veivisere, som nå har fulgt meg gjennom mange år som et slags "skriftespeil": Søke Jesus Kristus - Bygge fellesskap - Leve enklere - Fremme rettferdighet.

Vi kan ikke søke Jesus Kristus uten at vi øver oss i å bygge fellesskap, leve enklere og fremme rettferdighet. Vi kan ikke bygge fellesskap uten å kjempe for å leve enklere og fremme rettferdighet. Vi kan ikke fremme rettferdighet uten å leve enklere. De fire veiviserne henger sammen, og i dagens verden henger de uløselig sammen med et engasjement for klima og miljø. Men for den kristne tro, vil alltid den første veiviseren - søke Jesus Kristus - være utgangspunktet for de tre andre. Ellers vil utbrentheten eller den destruktive moraliseringen ligge rett rundt hjørnet. Den profetiske dimensjonen vil svekkes.

Kirken har et tredelt oppdrag i møte med miljø- og klima-utfordringene, sier diakoniplanen: Kirken skal være en profetisk røst i samfunnet, være konsekvent og selvkritisk i sin egen praksis, og arbeide kreativt med å finne bærekraftige løsninger for reelle behov som den enkelte og samfunnet har. Det er kanskje det beste svaret vi kan gi på hvordan kirken skal tale og handle i forhold til dette tema.

Som kirke må vi alltid søke å være en profetisk røst i samfunnet vi er en del av. En stemme utenfra fellesskapet og innenfra på samme tid. Det kan vi umulig være med troverdighet, hvis vi ikke nettopp er konsekvente og selvkritiske i vår egen praksis (og blir grønne menigheter!). Og så må vi våge og si minst to ting samtidig (med den pedagogiske utfordring det rommer): Å leve mer bærekraftig og miljøvennlig enn det vi gjør i dag, er

Kirken har et tredelt oppdrag i møte med miljø- og klima-utfordringene

ganske enkelt, det er mulig, det kjennes godt, og det er like nødvendig for oss selv som for de som merker konsekvensene av vår livsstil. Og samtidig må vi våge å si at det koster. At det kan være slitsomt og kjipt. At det er en direkte sammenheng mellom nestekjærlighet og forsakelse.

Hvordan skaper vi en samtale- og forkynnelseskultur hvor vi unngår både den destruktivt moraliserende formen som skaper taus resignasjon eller sinne, og den "sjesørgeriske", forstående tilnærming som kan bidra til at ingenting skjer?

"Uten at svært mange prester i våre lokale menigheter lar seg utfordre og engasjere av at livet er truet og sammen med sine menigheter leter etter troens svar, er det fånyttet at kirken

sentralt og i internasjonale fora snakker høyt om dette," skriver Hans-Jürgen Schorre i sitt innlegg. Forhåpentligvis vil denne utgaven av Luthersk kirketidene både inspirere og utfordre til at miljøperspektivet blir enda mer integrert i kirkens ord og praksis. Ellers er det bare å gå inn på www.kirken.no/miljo eller www.korsvei.no for å finne flere gode ressurser, både til teologisk refleksjon, liturgisk arbeid og konkrete handlinger. Lykke til - Gud se i nåde til oss alle.

det er en direkte sammenheng mellom nestekjærlighet og forsakelse

SUNNIVA GYLVER
sunniva@gylver.no

Kirken som plogspiss for miljø, rettferd og et bærekraftig samfunn –tanker og utfordringer etter Kirkemøtet 2007

AV HANS-JÜRGEN SCHORRE
RÅDGIVER FOR MILJØ- OG SAMFUNNSSPØRSMÅL I KIRKERÅDET

I mange år har ledende organer i Den norske kirke vært opptatt av tema som miljø, forbruk og rettferd. Undertegnede har arbeidet med disse spørsmål i Kirkerådet siden 1996. Også Kirkemøtet 2007 hadde fokus på miljø- og klimautfordringene og overskriften for hovedtemaet «Himmelens og jordens Skaper» var hentet fra Den første trosartikkel. Kirkemøtet vedtok at det umiddelbart skulle iverksettes en bærekraftreform som berører all kirkelig virksomhet. Dette arbeidet planlegges nå på mange plan. På Presteforeningens landskonferanse i begynnelsen av april annonserte Kirkerådet og Presteforeningen at man vil samarbeide om et nettbasert studieprosjekt rundt økoteologi, miljø, klima og rettferdsspørsmål. Er dermed hele kirken blitt grønn?

Oppdag ditt handlingsrom

La meg si det slik: Uten at svært mange prester i våre lokale menigheter lar seg utfordre og engasjere av at livet er truet og sammen med sine menigheter leter etter troens svar, er det fånyttet at kirken sentralt og i internasjonale fora snakker høyt om dette. Alle må oppdage

sitt eget handlingsrom og bruke dette: Hvilke muligheter har jeg og min menighet?

Vårt Land skriver i slutten av februar med store bokstaver "Ingen miljørevolusjon i kirken" og peker på at hittil bare få av landets menigheter har startet et systematisk arbeid med denne tematikken. Dette negative inntrykket som denne overskriften skaper, deler jeg heldigvis ikke. Mange menigheter har startet, og hver uke kommer meldinger om nye "grønne menigheter". Men jeg kunne ønske at flere lokalmenigheter hadde kommet fortere på banen.

Jeg fikk en telefon i dag fra en prest som er engasjert i disse spørsmål. Han kom plutselig med et hjertesukk: "Stakkars deg, du kan ikke ha det lett; vi prester har det mest i kjeften. Jeg har så mange kolleger som ikke er villige til å la disse spørsmål bli konkret i eget og menighetens liv. I beste fall taler vi varmt om det fra prekenstolen."

Er det slik? Jeg vet ikke. Jeg møter heldigvis flere og flere prester som er engasjert og opprørt over et samfunn som på mange områder har gått av hengslene.

Det er uansett en kjensgjerning at ord og handling av kirkens ansatte på lokalplan er helt avgjørende for kirkens gjennomslagskraft. Ikke minst er det avgjørende at prestene gir dette arbeid teologisk legitimitet.

Utfordringen

Kirkemøte 2007 behandlet sist høst saken "Truet liv - troens svar". Miljøvernministeren hilste Kirkemøtet og sa: "Vær en stemme i vår tid, som taler rett om de store spørsmål. Gi folk håp. Man menneskene til ydmykhet. Bruk deres store nettverk".

Forskernes tale er klar: Klimaendringer og miljøødeleggelser som konsekvens av menneskelig aktivitet og overforbruk hører til dagens største utfordringer. Det dreier seg bokstavelig talt om liv og død både for menneskeheten og de fleste plante- og dyrearter.

Lederen for FNs klimapanel, Rajendra Pachauri sa på klimakonferansen i Tromsø i forbindelse med Verdens miljøvern dag i fjor: "Det er nødvendig med et paradigmeskifte i menneskers tenkemåte. Vi trenger forandring i vår bevissthet og atferd."

Angår dette kirken? Har kirken kanskje bidratt til vår vestlige tenke- og levemåte på en måte som ikke er bibelsk begrunnet, men har sitt utspring andre steder? Trenger vi et teologisk arbeid til å finne tilbake til en "økologisk tro", som Ungdommens kirkemøte i fjor kalte det? Ungdommens kirkemøte presiserer at dette ikke betegner en ny tro, men en tro på den treenige Gud som er dypt forankret i de bibelske tekster og den kristne tradisjon.

Finnes det et "troens svar" på at livet er truet?

Teologisk begrunnelse

Kirkemøtet 2007 starter sitt vedtak med en teologisk begrunnelse:

"Den norske kirke er del av et globalt kirkefelleskap som tror på Gud som skaper, frelser og opprettholder av alt liv. Mennesket er både selv en del av jordas biologiske mangfold og har samtidig fått et spesielt oppdrag om å ta vare på Guds skaperverk. Menneskeskapte klimaendringer er nåtid. Mennesker på spesielt utsatte deler av kloden kjemper allerede mot konsekvensene av klimaendringene. Dagens klimaendringer gjør at Den norske kirke må innta en tydelig holdning og kreve ansvarlig

handling av seg selv og andre."

Derfor vedtok Kirkemøtet at det skal igangsettes en tiårig bærekraftreform som skal berøre all kirkelig virksomhet. Dette er umulig uten et stort lokalt engasjement.

Nødvendig paradigmeskifte

Når stadig flere etterlyser et paradigmeskifte i hele tenke- og levemåten i våre vestlige forbrukersamfunn, bekreftes dette også av det internasjonale kirkefelleskap. Delegasjonen fra World Council of Churches sa på FN-konferansen på Bali i desember 2007: "It is our conviction as members of faith communities that a change of paradigm from one way of thinking to another is needed if we are to adequately respond to the challenge of climate change".

Paradigmeskifte. Et stort ord som utfordrer kirken på et helt grunnleggende plan til en fornyet leting etter kirkens identitet og oppdrag. Hva er den kristne troens forståelse av forholdet mellom Gud, mennesket og resten av skaperverket? Kan den gi oss fremtidshåp og konkret livsveiledning? Det haster at så mange mennesker som mulig tenker gjennom dette for seg selv og i samtale med andre i menighet og naboskap.

Teologisk avklaring

Sakspapiret til Kirkemøtet 2007 viser til at den kristne tro i historien kan ha bidratt til avsakralisering og ødelegging av skaperverket, som historikeren Lynn White jr. hevder allerede i 1967. For mange kristne i den vestlige verden har "min tro" lite med "denne verden" å gjøre. Sakspapiret peker på forskjellige teologiske tradisjoner som viser en annen tilnærming, ikke minst urfolkene og keltisk spiritualitet, ortodoks tenkning og ørkenfedrene og -mødrene, klosterbevegelsen.

Flere eksempler for slik teologisk nytenkning (og/ eller gjenoppdagelse) finner vi bl.a. i boken "Økoteologi. Kontekstuelle perspektiver på miljø og teologi". Boken, med Bård Mæland og Tom Sverre Tomren som redaktører, inneholder bidrag fra en konferanse om økoteologi på Misjonshøgskolen i mars 2007.

Den sørafrikanske økoteologen Ernst Conradie sier i sin bok "An ecological Christian anthropology - At home on earth?" at det er

særlig fire avgjørende områder hvor kristen fromhet ofte har forhindret en økologisk etikk, spiritualitet og praksis; nemlig

- en ordløs aksept av Guds transcendens,
- en dualistisk antropologi,
- en reduksjon av frelsens kosmiske omfang til den personlige sfære
- og en "flukteskatologi".

Conradie sier at all økoteologi som ikke forsøker å besvare disse fire utfordringene vil være utilstrekkelig. Fra min egen oppvekst i en tysk frikirke, men også som observant medlem i norsk kirke- og samfunnsliv har jeg opplevd at alle disse fire tenkemåter eksisterer fremdeles. Jeg ønsker meg at forkynnelsen, gudstjeneste- feiringens liturgi, salmene, men også menighetens liv forkynner noe annet.

Jordvendt kristen praksis

Kirkemøtets vedtak utfordrer blant annet til:

- Å arbeide for at troens økologiske dimensjon blir tydeliggjort i alt kirkelig arbeid og i økumenisk samarbeid med andre kirker. Enkeltmennesker og menigheter må gis hjelp til å fremme en "jordvendt kristen praksis" der man følger Kristus i tjeneste for skaperverket og medmennesker. Kirke-

møtet ber om at det til dette utarbeides materiell til refleksjon og bruk i menighetene, som styrker trosgrunnlaget, utfordrer til engasjement og handling og gir et håpsperspektiv. Dessuten bør dette være et viktig tema i interreligiøs dialog.

- Å involvere og kurse kirkelige ansatte i dette arbeidet. Det må søkes samarbeid mellom menighetene på prostiplan.

Behandlingen av miljø, forbruk og rettferd på Kirkemøtene har gang på gang bekreftet at engasjement for miljø og rettferd ikke handler om en "sak" på siden av kirkens egentlige oppdrag. Dette er spørsmål som direkte berører troen på Gud som skaper, frelser og livgiver, kirkens vitnesbyrd og troverdighet og kallet til å være en bekjennende, misjonerende og tjenende kirke. Saken berører i høyeste grad kirkens identitet og oppdrag i verden i dag. Kirkens spesielle oppgave og budskap i dagens situasjon må klargjøres. Jeg håper at mange prester, andre kirkelige ansatte og frivillige lar seg engasjere og utfordre til å bidra til denne nytenkningen: Enkeltmennesker og menigheter må gis hjelp til å fremme en "jordvendt kristen praksis" der man følger Kristus i tjeneste for skaperverket og medmennesker.

Nyhet fra Luther Forlag

Kr 198,-

Ragnar Evenstad og Kari T. Johnsen (red.)

BESTEFORELDREBOKA til nytte og glede

Boka presenterer forskning, tanker og refleksjoner om besteforeldrerollen, samt gir praktiske tips.

“Vi ønsker særlig å understreke gleden ved å være besteforeldre. Åpningskapitlet slår derfor an en tone av glede og takknemlighet, og vi tror at du som leser boka vil finne igjen denne tonen gjennom hele boka.” (Fra forordet)

Salmevalg er et av stedene hvor miljø-perspektivet kan løftes fram på ulike måter - og her er en nyskrevet versjon av en av Hans Olav Mørk sine salmer:

Gud ga oss jorda som et hjem

Tekstst: Hans-Olav Mørk 1990, 2008

Musikk: Hans-Olav Mørk 2008 (endelig versjon)

A7 Dm A Dm A A7

Gud ga oss jor - da som et hjem, vi fikk et liv å de - le, en

Dm A Dm Gm7 A7 Dm C

fri - het til å gjø - re godt og til å væ - re he - le. Vi

F Bb C F Dm Gm A

valg-te split - tel - se og natt og li - den-ska - pe-ns smer - te som

Dm Bb C F Gm A7 Dm

hug-ger of - fer - kni-ven dypt i ska-per-ver-kets hjer - te.

Gud ga oss jorda som et hjem

Tekst: Hans-Olav Mørk 1990, 2008

Carl-Andreas Næss 2008

Gud ga oss jor- da som et hjem vi fikk en jord å de - le en fri - het til å

gjø - re godt og til å væ - re he - le. Vi valg - te splitt - el - se og natt og—

li - den-skap-ens smer - te, som — hug - ger of - fer - kniv-en dypt i — skap-er - verk-ets hjer - te.

1 Gud ga oss jorda som et hjem,
vi fikk en jord å dele,
en frihet til å gjøre godt
og til å være hele.
Vi valgte splittelse og natt
og lidenskapens smerte,
som hugger offerkniven dypt
i skaperverkets hjerte.

2 Nå er vi fanget i oss selv.
Vårt eget opprørs lenker
fikk stenge dører i vårt sinn,
forgifte alt vi tenker.
Vi segner under det vi ser:
Vårt opprør koster livet
for sjøfugl i et oljeflak,
for fisk som dør i sivet.

3 Dypt i vår egen håpløshet
har vi låst noen inne,
et ansikt som vi flyktet fra,
et håp, en tro, et sinne.
Men fangen roper trassig ut
sin hån mot stengte dører,
og sangen vokser til en storm
i våre døde ører.

7 Her skal vår frihet finne form,
her skal vår helhet leves,
et trassig rop, et håpets tegn,
og intet mindre kreves.
Vi bæres av en annen drøm:
Et sted bak år og tider
er gjemt et nyskapt univers
der ingen blør og lider.

4 Den pisker oljematte hav
og stryker tørre grener,
den gråter på de tomme torg
og kysser gatestener.
Det er Guds Ånd som ber i oss.
Han bærer våre lengsler
mot frihet, helhet, gjenreist liv,
tvers gjennom alle stengsler.

5 Med fugleøyets tause angst,
med døde elvers fråde,
med atmosfærens kyrie,
ber også vi om nåde.
Ja, dypt i alt er gjemt en bønn,
et sukk, et rop som krever,
lik barnet når det drømmer vondt,
et svar fra en som lever.

6 Vi står fortapt i dommens hall
og ser et ansikt gløde
av hellig kraft og kjærlighet
som kan gi liv til døde.
Den kjærligheten gjør oss fri,
Guds nåde gjør oss hele.
Befriidd fra svikets sammenheng
får vi en jord å dele.

Hva ønsker andre høre prester/ forkynnere si og ikke si i forhold til miljø-klima-utfordringene?

AV SUNNIVA GYLVER

Jeg sjekket ut med noen venner og bekjente, og noen tilfeldig forbipasserende på gata på Grønland:

1.

Jeg synes presters forkynnelse skal inneholde klima- og miljøspørsmål. Hvorfor skulle den IKKE det? Vi lever i Guds verden og det å ta vare på jorden og se hva vi gjør med den, bør absolutt være vårt ansvar som kristne. VI har et ansvar for alt levende på jorden og det som skjer i dag kan vi ikke lukke øynene for å på den måten la kirken stå utenfor samfunnet og det som skjer i verden. Miljø betyr også hvordan vi vil at andre mennesker skal leve - kanskje på bekostning av våre levevaner. Prestene må kunne fortelle om det forskerne sier! Bomulls-klær koster miljøet dyrt i forurensing pga plantegift og fabrikker. To bomullstopper forurenser like mye som når en bil kjører 2700 km. "Handl hos Fretex eller bruk klærne dine lengre!" Prester bør kunne snakke varmt for selskaper som Max Hawelar, Fair Trade og andre som sørger for at miljøet og menneskene i produksjonsprosessen blir riktig behandlet. Samtidig er det viktig at det ikke blir dommedagsvinkling, men heller det at DU kan hjelpe

med de små tingene i hverdagen. - "Nå senker jeg temperaturen inne 1-2 grader", eller "jeg går/sykler i dag", "jeg kan sy om en av de uendelige mange toppene jeg har....". Slike tanker skal få oss til å føle oss vel og til å bli fornøyd med oss selv som mennesker - det skal ikke være med fokus på at "jeg ofrer meg". Du gjør ikke det - du får en sunnere verden å leve i.

*Kari-Anne Søreng,
kristen, "men ikke kirkekristen"*

2.

Ja, imamer og prester bør absolutt snakke om dette. Enkel begrunnelse: Gud har gitt menneske forvaltningsoppgave på jorden. Dermed har mennesker et fellesansvar for å bevare/redde alt Gud har skapt, fra små insekter til miljø. Muslimer flest er kanskje ikke klar over det, eller rekker ikke å tenke over det og er dermed ikke så bevisste i sine handlinger i praksis. Kanskje gjelder det samme de kristne? Det er da imamers og presters ansvar å formidle kunnskap og informasjon om saker som gjelder hele menneskeheten.

Arshad Jamil, informasjonsansvarlig i Islamic Cultural Centre - Senter for Dialog og kunnskap.

3. Ja, prester skal snakke om miljø, fordi kloden er en flot og væsentlig del af Guds skaberværk. Missionering for genbrug, loppemarked, gå tur langs Akerselven og pluk søppel efter gudstjenesten, ta ansvar, spis mindre oksekød, bare ikke ta den der med at vi allesammen ikke flyver og kører egen bil....

*Birgitte Vase,
aktivt menighetsmedlem i Den norske kirke.*

4. Så klart du skal snakke miljø fra prekestolen. Og helst noen av dine kolleger og. For meg er jo dette med miljø en opplagt ting å ha med i alle sammenhenger. Og for dere, som tror at Gud har laget jorda og menneskene, er det jo soleklartlogisk å verne om nettopp - skaperverket. Opplegget kunne jo ikke passa bedre for en preken, spør du meg. Det er utrolig godt at noen i din bransje vil gå litt videre, bort fra problematisering av homofile og over til noe som virkelig trengs: å spørre oss selv hvordan vi kan ta vare på kloden..

*Ellen Økland Blinkenberg,
ikke religiøst troende.*

5. Budskapet om kjærlighet er sentralt i kristendommen, trolig også ganske banebrytende i forhold til andre religioner og moralske forestillinger for to tusen år siden. I dag synes budskapet like avgjørende for ikke-kristne som for kristne - kanskje mest når det utmyntes som neste-kjærlighet. Elsk din neste som deg selv. Jeg skal la utfordringen med å elske seg selv ligge. Men din neste - hvem eller hva kan det være? Jeg er svak for denne forestillingen om min neste - det blir et grunntema i mitt forhold til verden.

Hvem eller hva skulle så min neste dreie seg om. Det er lett å avgrense til det behagelige. Og like lett å utvide til bortimot det meningsløse. Vi kan være enige om at nestekjærligheten strekker seg lenger enn til kjæresten min, men skal vi la den stanse ved mennesket? Spørsmålet poengteres ved at vi i Vesten - både gjennom kristendom og allmenn humanisme - har bygget oss et sterkt menneskesentrert verdensbilde, noe som utvilsomt har gått på bekostning av omgivelsene.

For mitt eget vedkommende har neste-forståelsen, så lenge jeg har tumlet med mitt forhold til verden, definitivt ikke stanset ved mennesket. Hvor stanser den da? Ved bikkja mi? Ved andre medskapninger? Egentlig ikke. Min egen dyptfølte erfaring forteller meg at den strekker seg ut til det jeg møter på min vei. Med all respekt for gode tanker på kryss og tvers over kloden - i dette spørsmålet må jeg først og fremst ha med meg tilstedeværelsen i mitt møte med verden. Så å si fra time til time. Det personlige møtet blir avgjørende. Møtet med hele verdens mangfold av former og skapninger, med vann og skyer, skog og stepper, is og ørken - kort sagt møtet med hele den verden hvor mennesket skulle trone som det mest ansvarlige og det mest kjærlige av alle vesener. Vi må ikke nødvendigvis besjele stein og meitemark, men vi kan velge å si at kjærlighetsnærvarret er overskridende og grenseløst tilstede i alt, i hvert fall potensielt, som vi også må håpe at det er i vår egen bevissthet. Vanskelig? Det skader ikke å prøve det ut. Vi kan hjelpe oss ved å trekke inn forståelsen av felt i moderne naturvitenskap, subtilt og lite håndfast, men helt nødvendig for å få ting til å henge sammen. Hvorfor ikke, i vårt møte med verden, ta utgangspunkt i et universelt kjærlighetsfelt?

Dermed kan vi også nærme oss en dypere økologi. Hvor jeg finner en dyp gjensidighet mellom meg og mine omgivelser. Hvor hva jeg gjør med eller mot min neste til syvende og sist er noe jeg gjør med eller mot meg selv. Det gjelder faktisk også jord og vann og skog og meitemarken og dens liv. Noe som smått om senn begynner å gå opp for oss. Javel, det er lettere å elske Gandhi enn Stalin, det er lettere å elske den klukkende lille fjellbekken enn en stinkende søppelfylling. Og her er jeg kanskje på tynn is, men jeg tror at hvis jeg skulle makte å møte alt med kjærlighet - om ikke annet så uten fordømmelse - så finnes det en transformerende kraft i dette møtet.

*Henrik B. Tschudi,
holistisk orientert.*

6.

Jeg ønsker først og fremst å få formidlet Guds ord inn i dagens miljødebatt. Til alle andre miljøformål finnes det som regel mer kompetente krefter. Jeg ønsker at engasjerte og kunnskapsrike prester hjelper meg med å forstå forholdet mellom Skaperen og det skapte, og forholdet mellom Skaperverket og menneskene som er skapt i Guds bilde. Jeg vil høre disse prestene utfordre meg på hva dette betyr i "tanker, ord og gjerninger". Hvis dette gjøres med moralsk og filosofisk tyngde, og med begreper og ord som betyr noe i hverdagen, så vil jeg høre etter fordi det er noe vi trenger i det daglige liv og for min sjelefred.

Så har kirkens representanter tatt på seg et par andre oppgaver. Det ene er det praktiske miljøarbeidet. Fint, skal vi ta Guds ord på alvor så må vi vise alvor. Bare ikke iveren på dette området overskygger det noe mer sentrale kallet om å formidle Guds ord på dette området.

En del kirkelige representanter og organisasjoner engasjerer seg også aktivistisk i enkeltsaker. Som samfunnsengasjert syns jeg det er spennende at kirkens representanter går bredt inn i samfunnsdebatten. Som samfunnskritisk redaktør har jeg vært usikker på om kunnskapen i enkeltsaken har vært stor nok, og om rollen som Guds kirkes representant på jorden er brukt litt friskt og ukritisk. Men det er ikke spesielt for miljøspørsmål. Prestekjolen har alltid representert en blanding av synspunktene til feilbarlige prester og Guds ord i nesten alle store politiske stridsspørsmål: Kvinners sjel, Kongens makt, slaveri, sex i ulike former, forbruk, regjeringsdeltakelse - for å nevne noen få, ved siden av miljødebatten.

Geir Arne Bore, kristen. Tidligere redaktør av Natur og Ungdoms blad, stifter av Bellona, oppstarter av Bellona Magasin, og medlem av et av kirkens miljøutvalg på slutten av 80-tallet.

7.

Nei, kirka skal ikke gå inn i sånne politiske saker. Det er mye annet prestene skulle snakke mer om. Hvordan folk kan bli frelst og sånn. Har dere slutta med det?

Forbipasserende mann.

8.

Ja. Dette må presten snakke om fordi det handler om utvidet nestekjærlighet - i å ta vare hverandre, barna og fremtiden ved å verne om den kloden som før oss. Presten må si at det holder ikke med ord og intensjoner uten handling - at å tro må ha konsekvenser for ens eget liv for å føles godt for deg selv og ha god effekt på andre. Men det må prekes på en måte som berører, ellers hører vi ikke. Det må være båret av en troverdig åndelighet.

*Kirsti Christie,
nyreligiøs.*

9.

Ja, snakk om det. Det er jo mange mulige vinklinger; man kan snakke overordnet, eller man kan snakke om installering av sparepærer, men jeg tror prestens bidrag i hovedsak bør være å snakke om vårt ansvar, offeret i forhold til eget liv, for fellesskapet, alminneliggjøre og likevel utfordre likegyldighet eller det å stille seg på sidelinjen. Tydeliggjøre sammenhengen mellom å gi og ta ansvar og det å leve ett godt liv på et dypere/mer direkte plan.

Det hadde jo kledd kirken om de tydeligere hadde satt i gang konkrete tiltak og deltatt i den offentlige debatt eller nyhetsbilde med egne prosjekter. Kanskje den enkelte menighet kunne vært en celle for miljøsansvarlighet og satt i gang ett eget prosjekt.

*Mann,
kristen bakgrunn.*

10.

Selv om jeg ikke er rette person til å svare, så tente jeg litt på ideen. Med grønne kirker og grønne moskeer for tiden, og i en tid hvor menneskene har så stort forbruk, og sløser så mye med ressursene, hvorfor ikke forkynne mer om det? De religiøse lederne innenfor både islam og kristendommen (som jeg kjenner best til) bør jo oppfordre sine tilhørere til å bli miljøaktivister. For Gud har jo sendt oss som forvaltere, jeg kjenner ikke Bibelen så godt dessverre, men Koranen og Hadithlitteraturen er full av oppfordringer til å ikke sløse, påminnelser om at mennesker er forvaltere av jorda(s) ressurser osv osv. Profeten Muhammed - fred være med ham - levde et veldig nøysomt liv, det samme med de andre

profetene. Jeg tror miljø er et område i både kristendom og islam som absolutt vi kan bli flinkere til å vektlegge.

*Mariam Javeed,
muslim.*

11.

Miljø og klima er blitt en motegreie. Kirken bør snakke om de tingene den har greie på. Gud har vel ikke sagt noe om klimakrise.

*Kvinne,
ikke religiøs.*

12.

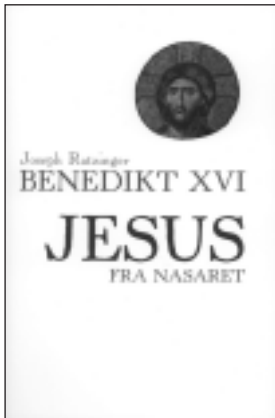
JA. Dette må dere snakke om. Fordi det handler om kjærlighet. Og vi må ha kjærlighet til våre omgivelser. Fordi vi skal tenke på vår neste, og de som kommer etter oss er vår neste. Fordi det som gjør at jorden går til helvete er mangel

på omtanke, og en ensporet tanke om at det ikke nytter, for ingen andre gjør det og da kan jeg bare mele min egen kake. Fordi vi er alle ett. Og i vår individsfokuserte verden forstår vi ikke det. Når man forstår at vi alle er ett, er det umulig å ødelegge jorden som vi gjør nå.

Jeg ønsker at presten kan hjelpe oss å forstå at vi hører sammen som et hele. At det vi gjør mot andre gjør vi mot oss selv. Det er vanskelig å forstå dette i vår kultur som underviser det motsatte. Det må en klok prest til for å komme med ord som gjør at vi kjenner nettopp dette i kroppen. Ønsker ikke å høre at gud har sagt det og det, så derfor gjør vi feil når vi flyr jumbojet...

*Kvinne,
holistisk orientert.*

Nå i billigutgave!

Joseph Ratzinger - Pave Benedikt XVI

JESUS FRA NASARET

Fra dåpen i Jordan
til forklarelsen på berget

"Kristusfromheten gjør sterkt inntrykk på meg. Paven trer meg i møte som en mann som er glad i Jesus." (Professor Oskar Skarsaune til VL)

Kr 198,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Locus, focus, filiookus

Om miljøets plass i kirkens tro og forkynnelse

AV KNUT GRØNVIK, KORSVEIPREST

Du skal hedre Mor jord, så du får leve lenge på kloden. Hva er det? Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke forakter eller skader jorden, men holder den i ære, tjener og lyder den, elsker og akter den.

En miljøreformasjon, intet mindre, var hva biskop Tor Berger Jørgensen og kirkemøtekomiteen som behandlet saken «Truet liv - troens svar», tok til orde for sist høst. Pretensjonene med denne artikkelen er noe lavere, selv om jeg åpner med en lett omskriving av et ledd i Luthers lille katekisme. Redaksjonen har bedt meg skissere noen av mine tanker om miljøsakens plass i kirkens teologi og forkynnelse. Og om det ikke fører til reformasjon - ikke engang innen jubileet i 2017 - så håper jeg i det minste på en viss *bevegelse*. Selve saken må rykke nærmere midten av vår tro og våre liv. Samtidig trenger vi å utvide perspektivene, flytte tyngdepunkt, fornye språket og endre holdninger - en forskyvning av miljøspørsmålenes *locus* og *focus*.

Locus

Fra over - til i og hos. La oss begynne med oss selv. Hvor plasserer vi oss som mennesker i forhold til skaperverk og miljø? Står vi over? Eller enda verre: utenfor?

Redaktør Asle Finnseth har en tankevekkende analyse av dette sin lederartikkel i maga-

sinet STREK, nr 1 2008. Han mener å oppfatte en trøtthet i den kirkelige miljøaktivismen, preget av store og riktige ord, men med en ettersmak av moralisme. Mennesket betraktes som «de suverene fovaltere av Guds *ressurser* (av latin, «ting-kilde») på jorden. Vi står her med full kontroll, med fornuften, midlene og løsningene. Der borte står det stakkars, umælende skaperverket.» Og så oppfordres vi til å ta oss sammen og omvende oss skikkelig.

Problemet, mener Finnseth, knytter seg til hvor vi står: ved siden av skaperverket. «Fra denne posisjonene ble skaperverket - over tid, og i vitenskapens viktige tjeneste - tingliggjort, avsjelet og fratatt sin fortryllelse. Kirkens svik er at den lot seg invadere og sekularisere av dette tankegodset ... Det er i kraft av dette utenforskapet at massive miljøødeleggelse har latt seg presentere som det godes triumf i en vill verden.»

Løsningen, mener Finnseth, ligger i å vende hjem til skaperverket. Innse at vi er plantet midt i det, vevd inn i en dyp gjensidighet med alt annet liv. Visst er vi «skaperverkets krone» og satt til å legge jorden under oss og råde over det som lever der. Men dette skal skje ved at vi dyrker og passer hagen, lever på og av jorden i et finstemt samspill - altså: holder den i ære, tjener og lyder den, elsker og akter den.

Vi trenger en forskyvning i preposisjonsbruk. Fra over - til i, hos og sammen med. Og til en ydmyk erkjennelse av at det er vi mennesker som er avhengige av alt som vokser og lever. Ikke omvendt.

Fra første til andre og tredje. Har vi nå vel fått plassert oss selv der vi hører hjemme, kan vi se på en annen lokalisering: Hvor i tros læren hører miljøsakene hjemme? Og dermed dypst sett: Hvor står Gud i forhold til sitt skaperverk?

I vår lutherske tradisjon har det lenge vært opplest og vedtatt at miljøspørsmål (som de fleste etiske utfordringer) hører til under første trosartikkel. Vi tror på Gud Fader, himmelens og jordens skaper. Gud har skapt hele universet, og på denne kloden har han også skapt oss mennesker og gitt oss et oppdrag vi kaller forvalteroppdraget. Vi skal, så godt vi kan, sammen med alle mennesker av god vilje, uavhengig av tro, gjøre det vi kan for å ta vare på skaperverket og bruke naturens ressurser til beste for alle.

Dette er sant. Så når jeg antyder at vi trenger en bevegelse fra første til andre og tredje trosartikkel, snakker jeg mer om utvidelse enn om forskyvning. Miljøengasjement i kirken har og må fortsatt ha feste i troen på Gud, Skaperen. Dette må imidlertid ikke innsnevres til en form for praktisk ateisme: Gud har gjort sitt, nå får vi gjøre vårt. Og vi må heller ikke redusere skapertroen til kun å omfatte den første personen i guddommen. «Kirkens engasjement for natur og miljø springer ut av troen på den treenige Gud: Fader, Sønn og Hellig Ånd, som skaper, frelser og livgiver,» som det heter i plattformen for Kirkelig nettverk for miljø, forbruk og rettferd. Se www.kirken.no/miljo.

Vi trenger altså en utvidelse av det teologiske locus for skaperverk og miljø. Sønnen, Visdommen, Ordet - var aktiv medskaper for alt som lever og er til. Ånden svedde over vannene før noe annet var skapt, og var den pust som Gud Herren blåste inn i mennesket så det ble en levende sjel. Og ikke bare var det slik i opphavet. Alt som lever, holdes i live ved at Gud stadig og ustanselig sender ut sin Ånd og fornyer jordens overflate. Og om Jesus, «den usynlige Guds bilde», heter det at «alt er skapt ved ham og til ham ... og alt består ved ham» (Kol 1,15ff).

Den skaperteologien kirken trenger i møte

med miljøutfordringene, må derfor også omfatte andre og tredje trosartikkel. Men dessuten trenger kirken å utvide sin miljøforkynnelse til å gjelde mer enn skaperetro og skaperteologi. Vi må utvide frelsesforkynnelsen. Den gjelder jo mer enn menneskers sjeler. Frelsen omfatter også vår kropp og resten av skaperverket. Gud vil frelse verden, og oss med den. Alt i himmelen og på jorden skal forsones i Kristus (Kol 1,20). Alt det synd har ødelagt, skal gjenopprettes ved Guds Ånd, med skapermakt. Vi må også utvide troen på Åndens gjerning i og gjennom den hellige, helhetlige kirke. Når skaperverket stønner og lider, lengter det etter at «Guds barn skal åpenbares i herlighet» (Rom 8,19ff). Mens kirken går mot fullkommenhetens vår, gir den også håp til alt det skapte. Og i dette kommer Ånden oss til hjelp.

Vi tror ikke at Gud bare har skapt verden og så bedt oss gjøre det beste ut av det. Vi tror og bekjenner og forkynner og håper på den levende, treenige Gud - Fader, Sønn og Hellig Ånd - som er lidenskapelig opptatt av hele skaperverket og oss mennesker i det, dypt involvert i å holde oss og alt levende oppe, og enda mer: føre alt det skapte fram til frigjøring, gjenoprettelse og nytt liv. Der står Gud: både over og sammen med sitt skaperverk, i dets gleder, lidelser og håp.

Focus

Lite engasjerer oss nordmenn så sterkt som lokaliseringdebatter. Jeg ønsker meg en justert lokalisering både av oss selv som miljøbevisst kirke og miljøengasjerte kristne - og av miljøspørsmålene i kirkens tro og forkynnelse. Jeg håper debatten vil fortsette livlig. I kirkens forkynnelse og praksis ønsker jeg meg dessuten på flere områder en viss forskyvning av tyngdepunkt, et fornyet språk, et endret fokus. Her kommer noen ufullstendige tanker om dette:

Fra nytteverdi til egenverdi. Gud skapte det meste før han skapte menneskene. Det var vakkert og såre godt, også uten oss. Han velsignet dyrene før et eneste menneske var blitt til. Alt som lever, har sin egen verdi, som skapt av Gud og velsignet av ham. Visst har vi mennesker nytte av skaperverket. Men målslust liv har og ei mening vi lyt sjå og akte på -

og forkynne, feire og glede oss over, sammen med Skaperen.

Hvorfor er det nesten bare i barnesanger vi synger i ren og skjær glede om alt Gud har skapt? Når vokste vi fra det? Og var det meningen?

Fra selvfølgelighet til takknemlighet. Gud ga alt som gror og lever til oss mennesker, så vi skulle kunne gjøre oss nytte av det. Det gjør vi da også. Men i altfor stor grad skjer det med arroganse og største selvfølgelighet. Kirkens oppgave må være å framleske ydmykhet og takknemlighet. Bordbønnen, å takke Gud for maten og be om velsignelse over den, er under sterkt press i vår kultur. Selv om vi kjøper maten på butikken, er det kirkens oppgave å holde fram den store sammenhengen: både maten og butikken finnes fordi Gud er god og gir oss det vi trenger.

Fra å yte til å nyte. Kan vi, midt i vårt dype, moralske engasjement og vår tyngende skyldfølelse for miljøskadene på kloden, tillate oss å nyte Guds skaperverk? Burde vi ikke først få skikk på det, rette opp våre feil, rydde opp etter oss? Eller er det kanskje slik at vi først må sitte stille så lenge at vi ser og oppdager både skaperverket og Skaperen, og ikke forsøker å gå Gud i næringen? «Forvaltertanken trenger sårt til en ferie,» skriver Asle Finnseth i sin lederartikkel. «Det går an å se krisa som en mulighet til å gjenoppdage slekta, til å finne seg bedre til rette blant Guds øvrige venner, venner som lengter etter at vi skal oppdage den visdom Skaperen har lagt ned i dem.»

Fra begjær til kjærlighet. «Herre, vi bruker mer enn det som er vårt. Derfor lider din skapning og ditt skaperverk.» Slik begynner syndsbe-kjennelsen som ble vedtatt (!) under «miljøvekkelsen» på Kirkemøtet i 1996. Det er ingen tvil, heller ikke i Den norske kirkes utførlige selvransakelse i sakens anledning, om at begjæret har fått styre vårt forhold til skaperverkets goder og gaver. Problemet er at forhold - relasjoner - som styres av begjær, alltid fører til undertrykkelse og utnyttelse. Kirken skulle i stedet forkynne og elske fram en kjærlighets-relasjon til alt det skapte.

Når jeg nyskriver det fjerde bud med forklaring er det derfor slett ikke bare retorisk ment. Det plasserer saken der den hører hjemme: i rammen av kjærligheten til Gud og

en utvidet nestekjærlighet der også naturen får et ansikt og et hjerte.

Fra undergang til håp. Det er ikke vanskelig å være miljødommedagsprofet. Og kirken kan gjerne følge opp med å understreke alvoret og ansvaret. Men vi verken kan eller bør stanse der. Kirken har også andre profeter, og de tegner bildet av en nyskapt jord under en ny himmel, der paradisiske tilstander er gjenopprettet. Vårt håp handler om en verden der fred og rettferdighet rå, der det er *shalom*, ikke bare med Gud og mellom mennesker, men også i hele den før så skadde og lidende naturen, og mellom oss mennesker og den. Fra dette framtidshåpet strømmer det kraft til handling i dag.

Fra politikk til poesi. Fra utredninger til liturgi. Siden kirkens miljøengasjement dypet sett handler om kjærlighet og håp, får det også konsekvenser for språket. Det er vel og bra at Kirkemøte og kirkelige utvalg og råd forsøker å påvirke både politikere og opinion med skikkelige utredninger, grundig dokumentasjon og klare krav. Men kirkens særlige stemme må likevel være en annen. Vi trenger å lytte på nytt til poesien - både i skaperverkets eget, ordløse språk, hos de poeter som tar det ned for oss i skrift og tale, og ikke minst ta aktivt i bruk den overflod av skaperfryd og naturpoesi som så ofte blir liggende ulest mellom Bibelens permer.

Videre må kjærligheten til Mor jord og alle hennes mælende og umælende barn komme lengre opp og fram i liturgi og gudstjeneste. Impulsene fra den keltiske spiritualiteten kommer oss for tiden til hjelp. Det samme gjør mange stemmer fra den verdensvide kirke. Ressursheftet fra Mellomkirkelig råd til Skaperverkets dag i fjor, har mange gode eksempler på hvordan troen på Gud kan komme fram som kirkens aller største ressurs i miljøkampen. Lovsang og tilbedelse, bønn og velsignelse - dette er kirkens morsmål, før av alle andre språk. Også vårt samliv med og omsorg for skaperverket kan uttrykkes på morsmålet, og det ikke bare på spesielle «grønne dager».

Fra tiltak til tilbedelse. Fra menneske til Gud. Det er ikke nok med ord. Vi må handle. Men hva utløser handlingen, hvor henter den bærekraft? Jeg tror vi trenger en markant for-

skyvning av fokus fra menneske og menneskers tiltak - til tilbedelse av Gud og delaktighet i det Gud gjør.

Jeg skriver dette stykket som Korsveiprest, og var i høst med på å sende en utfordring fra Korsvei til Kirkemøtet. Det viktigste vi hadde på hjertet, var nettopp å plassere hele miljøspørsmålet «for Guds ansikt». Derfor innledet vi uttalelsen slik:

Sammen med hele den kristne kirke står vi for Guds ansikt og bekjenner:
«Intet er vårt, alt er ditt, alt er vårt i deg.»

Vi tror og bekjenner at jordens rikdommer tilhører Gud.

Vi tror og bekjenner at skaperverkets skjønnhet er et gjenskinn av Guds herlighet.

Vi tror og bekjenner at alt livs kilde er i Gud.

For Guds ansikt bekjenner vi at Gud har gitt oss jorden som hjem.

Vi er kalt til glede og takknemlighet i møte med skaperverkets rikdommer.

Vi er kalt til ansvar og omsorg i vår forvaltning av naturens gaver.

Vi er kalt til varsomhet og solidaritet i møte med økosystemenes sårbarhet.

Ringeakt for jorden er opprør mot Gud.

Troskap mot jorden er troskap mot Gud.

Skulle jeg ha arbeidet videre med uttalelsen i dag, ville jeg også tatt inn mer om den Gud som aldri svikter sin skapning. Gud som aldri ringeakter verken mennesker, dyr eller planter. Gud som ikke er troløs selv om vi er det.

I dypet av kirkens miljøengasjement lever troen på den levende Gud, som er og blir alt livs kilde. Å kjempe for miljøet er å bli trukket inn i noe Gud allerede gjør. Gud er selv den fremste miljøforkjemper. Og om det ikke var tydelig nok fra før, så ble det klart for alle da Ordet som skapte verden, ble menneske og bodde blant oss. Så sterkt solidariserende Gud seg med sin lidende skapning, at også han ble et barn av Mor jord. Om noen har ofret seg for jordens og menneskenes framtid, er det Gud. Midt i angst og nød og truet av undergangskrefter kan vi sammen med alt som er skapt, og som nå sukker og stønner som i fødselsrier,

si og bekjenne: «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alt sammen med ham?» (Rom 8,32)

Filiokus

Hoc est corpus. Filioque. To kjernebegreper i kirkens gamle tro er gått inn i folkespråket som rene trylleformularet. Kanskje er det på tide å hente uttrykkene fram igjen - når vi nå står overfor tilsynelatende umulige utfordringer på miljøfronten? For dermed rykker vi inn til selve kjernen i kirkens tro, gudstjeneste og liv.

Filioque - og Sønnen. Uttrykket siktet opprinnelig til striden om hvorvidt Den Hellige Ånd også utgår fra Sønnen, ikke bare fra Faderen. I møte med miljøutfordringene trenger vi en fulltonende treenighetstro. Faderen, Sønnen og Den hellige ånd, sammen og hver for seg skaper og opprettholder de alt som lever, bekjemper synd og død, og gjenoppretter og fornyer alt det skapte.

Hoc est corpus - dette er legemet. I Jesu Kristi kropp, i hans liv på jorden, hans død og oppstandelse, fortettes også hele miljøkampen. Han skulle frelse hele verden, forsoner alt med Gud, også oss. I nattverden fortettes hele kirkens skapelses- og frelsesteologi. Der har også kirkens miljøengasjement sin dypeste kilde. Men den er for dyp til at jeg kan øse mer av den her. Vil du likevel ha en smak, kan du for eksempel lese Pater Arnfinn Harams artikkel i STREK nr 1 2008, om Naturen som sakrament.

SØNDAGSTEKSTEN

Hilde Barsnes, Tore Skjæveland og Geir Sørebo

Aposteldagen, 6. søndag etter pinse

22. juni 2008

Lesetekster

Jer. 1:4-10

1. Pet. 2:4-10

Prekentekest Matt. 16:13-20

Hvem er du?

Går det an å vite hvem Jesus er? De må ha lurt veldig, de som var sammen med Jesus også. Er det han? Er han Messias? Hvorfor var det så mange som ikke trodde at Jesus var Messias? Disse spørsmålene har vi stilt oss mange ganger og til alle tider. Vi forsetter med å gjøre det. For det er jo noe vi dypest sett ikke helt får svar på, vi heller. Vi var der ikke å møte han, men jeg tror ikke det var noe lettere for disiplene heller. De hadde jo nesten hele det etablerte religiøse miljøet og ledelsen som stilte spørsmålstegn ved det de trodde på. På mange måter har vi det mye lettere nå, da det tross alt er mange som deler vår tro og overbevisning. Når Peter så tydelig bekjenner sin tro, sier Jesus til han at dette har du ikke kommet på av deg selv - dette er ikke noe du har bare av deg selv, men noe Gud har gitt deg. Det at et menneske som gikk midt i blant dem, også

kunne være Guds sønn, er jo helt ubegripelig for tanken. Det å se Jesus som Gud handler om akkurat det at det er noe vi har fått, noe Gud har åpenbart for oss, en tro som er skapt i våre hjerter på han som sendte sin sønn til oss. Det vi også har, er fortellingen fra og om apostlene, om deres tro, og om hva de tenkte som levde tett på Jesus i alle disse årene, og det de lærte av ham, som de har gitt videre til oss. Aposteldagen er en dag for å trekke fram dette. Hva var det de så? Hva lærte de? Hvilken tradisjon er det vi står i? Hvordan kan det de så, opplevde og lærte sammen med Jesus, være til inspirasjon for troen vår og for tjenesten vår. Fortellingen om Peters bekjennelse er for meg av de sterkeste fortellinger i bibelen. Vi hører om Peter at han strever innimellom, han er redd, han fikser det ikke når Jesus blir tatt til fange og det sier helt stopp for han. Likevel har han også den sterkeste bekjennelsen vi hører om. Det er troverdig på grunn av alt det andre vi hører om ham også. Peter var den han var på godt og vondt, men han var ærlig og rett fram. Det beundrer jeg han for. Han fikk i oppdrag å bygge en kirke som ikke dødsrikets porter skulle ha makt over, Jesu Krist kirke.

Teksten

Jesus og disiplene er kommet til Cæsarea Filippi. Denne byen ble gitt navnet Cæsarea til ære for Keiser Augustus, og Filippi for å skille den fra Cæsarea ved havet, som var mer kjent. Jesus spør disiplene hva folket tror og tenker om hvem han er, og med folket menes da alle, ikke de religiøse ledere spesielt. Det er tydelig at folket anser Jesus for å være viktig, siden noen tror han er døperen Johannes som har kommet tilbake, eller Elia som det var skrevet skulle komme tilbake, eller Jeremia, og at de ikke er sikre på hvem han er. Det kan virke som at ingen i folket tror at han er Messias. Det kommer først i Peters bekjennelse, og selv om det er han som fører ordet, snakker han nok for dem alle. Messias, den levende Guds sønn, han som skulle komme for å redde hele folket, han som kommer fra Faderen og er livets kilde. Jesus kaller Peter salig på grunn av denne bekjennelsen.

Kirken, den universelle og vår kirke er bygget på bekjennelsen av at Jesus Kristus er Guds sønn. Nøkler er et symbol på autoritet og ansvar. Peter fikk i oppgave sammen med apostlene å forvalte den myndighet Jesus har gitt Peter og oss gjennom å være Jesu Kristi kirke, og fortelle budskapet om Jesus Kristus til nye mennesker til alle tider.

Preken

En preken på aposteldagen kan gjerne innledes med noen ord om dagen og kirken. Apostel betyr utsending, og helt siden 300-tallet har 29. juni vært feiret som Peters og Paulus' dag. Vår aposteldag ligger nær opp til denne dato. Tidlig fikk dagen preg av en slags kirkefest, fordi kirken er grunnlagt gjennom Herrens eget valg av sine apostler og bygget opp gjennom apostlenes virksomhet. Den liturgiske fargen er rød, Åndens og martyriets farge, og minner oss om at det har kostet å følge Jesus, og at apostlenes kraft kommer fra en kilde utenfor dem selv, fra Gud gjennom Den Hellig Ånd, Jesu nærvær i kirken og hos oss. Fokuset vårt bør være på dagens kirke og den inspirasjon vi kan finne hos apostlene, og at nå er det vi som står i rekken av de som skal forvalte kirkens tjeneste og fortelle budskapet videre.

Alltid når jeg har lest denne bibelteksten, har

jeg sett disiplene for meg, samlet sammen litt tilbaketrukket fra andre, kanskje for å ha et måltid. Praten går lett i mellom dem før Jesus stiller dem spørsmålet: Hvem sier folket at jeg er? En som spør sine venner, hva de hører der ute. Han får ærlige svar og spør dem så hvem de tror han er? Har de en annen oppfatning enn folket ellers, de som har levd og vandret med han? Jesus sier ikke mange ganger at han er Messias, og når det kommer frem, får de beskjed om å ikke fortelle det til noen. Det er mange som har prøvd å finne forklaringer på dette, et nokså fascinerende trekk ved Jesus. Midt i en tilsynelatende vanlig prat stopper det hele opp, og vi får høre disiplenes vitnesbyrd om hvem Jesus er; vi får høre bekjennelsen som er grunnlaget for hele vår kirke.

Jeg vil foreslå å fokusere på bekjennelse og utsendelse denne gangen. Litt fordi jeg tror ordet bekjennelse er litt fjernt fra oss, selv om vi hver søndag sier frem trosbekjennelsen. Hva er det egentlig, og hvordan er hver vår bekjennelse? Hvorfor blir vi nordmenn ofte så mumlende og blyge i møte med dette? Det ser ut til å ligge i kulturen vår. Hvilke utfordringer gir det oss?

På hvilken måte åpenbarer Den Hellige Ånd for oss at Jesus er Guds sønn, midt i alle våre spørsmål og liv?

Det kan også være en fin mulighet til å trekke fram noe av det spennende som skjedde rundt tilblivelsen av de oldkirkelige bekjennelser, og hvorfor vi har dem i den form vi har, i kirken vår i dag. Hvilken tradisjon er det vi står i tilbake til apostlene? Det er også viktig å legge vekt på at vi er utrustet og utsendt, og at vi kan ha frimodighet, slik apostlene hadde det. Nå er det vår tur i vår tid.

Teksten inviterer til flere innfallsvinkler, og her er to forslag:

En kan enten

1. Følge apostelen Peter frem til hans bekjennelse og trekke inn litt om aposteldagen
2. Hva betyr hans bekjennelse, og hvilke ringvirkninger har det fått for kirken og for oss som enkeltmennesker
3. Hva er en bekjennelse? Er det viktig, og hvordan hører vår bekjennelse ut? Er vi stolte over å være kristne, eller skammer vi oss litt og mumler vår bekjennelse? Å, mumle er typisk norsk. Hvorfor har det blitt slik i vår kultur?

4. På hvilken måte er vi utsendt? Frimodighet i tjenesten.

Eller

1. Begynne med bekjennelsen om hvem Jesus er og gå litt i dybden på hva det betyr. På hvilken måte har bekjennelsen stått sentralt i kirken vår opp igjennom? Hvordan har de oldkirkelige bekjennelser blitt til? Hvordan kristne har kjempet for troen og bekjennelsen, at det har vært så viktig at en har vært villig til å dø for det?

2. Ta tak folkets forvirring over hvem Jesus var, og hva det vil si for oss å bekjenne Jesus som Guds sønn, vår redningsmann

3. Noe den Hellige Ånd også må åpenbare for oss, ikke noe vi skjønner av oss selv

4. Inspirert og utsendt

Jeg foreslår at prekenen avsluttes med ordene fra Matt. 28.

Så sender han oss ut med den same hilsen som han sendte disiplene ut med: Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Gudstjenesten

Salmer å plukke fra: 331, 567, 745, 533, 063, 059, 549, 537, 535, 542, 80. Det er også en dag for å bruke den nikenske trosbekjennelsen og la gudstjenesten få et festpreg.

HILDE BARSNES
Sjmannsprest i New York

Sankthans (Jonsok)

24. juni 2008

Preiketekst: Joh 10,40-42

Mal 4,5-6, Apg 19,1-6;

Dagen

Sankthans er bål og lys sommarnatt for folk flest, men namnet knyter til den kristne helgentradisjonen; det er Johannes døyparen sin fødselsdag. Dagen vart feira alt på 300-talet. Hans er kortform av Johannes, og Jonsok tyder Jonsvaka, som er våkenatta før Sankthansdagen. Johannes døyparen er den einaste utanom Jesus som vert minna på sin fødselsdag. Han vart fødd eit halvt år før Jesus. At dagen vert feira den 24, medan Jesu fødsel vert feira den 25, kan ein skulda på den romerske kalenderen. Det er ein talande symbolikk i at frå denne tid vert dagane kortare og kortare fram til Jesu fødsel, då lyset igjen kjem attende. Det passar til at Johannes sa: "Han skal veksa og eg skal minka!"

Dagen er ein av dei få helgendagar som overlevde reformasjonen. Fram til 1770 var det ein heilagdag, men etter det er sjølve dagen lite feira her i landet, sjølv om det finst lokale tradisjonar med både fri og gudsteneste denne dagen. Dei fleste feirar nok kvelden før, Sankthanskvelden heller enn dagen. I Røldal var det tradisjon med eit krusifiks som sveitta Jonsoknatta (etter gamal kalender) og kunne gjera folk friske, og det var pilegrimsvandringa til stavkyrkja i Røldal med gudstenester denne natta.

Det er elles mange folkelege tradisjonar knytt til denne lysaste natta i året. Det kan vera freistande å formidla folkeminnetradisjon, men når det er gudsteneste, kan ein overlata folkeminna til andre og heller fokusera på den kyrkjelege tilknyttinga til dagen.

Teksten

Dette er slutten på Jesu offentlege forkynnarverksemd, før han startar vegen mot død og herleggjering, og han trekker seg attende til området der han starta si forkynnargjering, jfr Joh 1,28.

Denne korte teksten må setjast inn i samanheng med det som elles står om Johannes, for å tala til oss. Eit hendingsrikt liv vert oppsummert i ei setning i v 41, men ei setning som viser hans oppdrag, ikkje hans liv, som ikkje

handlar om dei gjerningar han gjorde, men om den retninga han gav. Johannes får eit godt ettermæle av "mange": Alt han sa om denne mannen er sant.

Johannes hadde ei førebuaende rolle og var på grensa mellom den gamle og den nye pakt, jfr leseteksten Malaki 4,5-6 og Luk 1,17. Han var den profetiske røyta, som den nye Elia, som skulle koma fyrst og kunngjera at Messias kom. Jfr. Matt 11,13-14, Joh 1,19-36 og 3, 22-36. Det fyrste som står om han i Johannes-evangeliet, i Joh 1,7 er: "Han skulle vitna om ljuset, så alle skulle koma til tru ved han.", og dagens tekst er det siste. Her vert det stadfesta at Johannes hadde gjort det han skulle: Han vitna om Jesus, og mange kom til tru. Fordi Johannes sitt oppdrag var å peika på Jesus, vert han i kyrkje-kunsten ofte avbilda med ein ekstra lang peike-finger.

Utover i Johannes-evangeliet vert avsnitta som omhandlar Johannes døyparen stadig mindre, heilt til det berre er eit vers, som om evangelisten ville understreka Joh 3,30: "Han skal veksa og eg skal minka." Til slutt er det berre minnet om vitnesbyrdet til Johannes som står att, og dei som søkte Johannes, er komne til tru på Jesus. Og "mange" kan seia om Johannes at han gav dei ein retning å søkja i; hans vitnesbyrd aktiverte dei, førte til at dei søkte Jesus, slik Johannes også ein gong sendte to av læresveinane sine for å oppsøka Jesus, i Joh 1,35-38.

Preika

Forslag til disposisjon: Johannes gav retning.

Eg vil foreslå eit exordium om døyparen Johannes før tekstlesinga. På ein dag til hans minne bør tilhøyraren få livshistoria i kortform, frå oppstyret omkrings hans fødsel i Luk 1,5-25 til han vart offer for intriger i Herodes si fødselsdagsfeiring i Matt 14,1-12. Han står fram som ein profet frå GT, ein ny Elia, og peikar på oppfyllinga av Guds løfter. Han understrekar at han sjølv var ein som kom før, ein vegryddar og ikkje Messias som han var ikkje eingong var verdig til å løysa skoreima til, Joh 1,27.

Ikledd ei kappe av kamelhår og lærbelte om livet og med grashopper og villhonning til mat fekk han folk til å strøyma til han i øydemarka ved Jordan. Som ein domsprofet kalla han folk til omvendning, Luk 3,1-20. Og han døypte dei

med ein omvendingsdåp. Han døypte og Jesus som ein start på den offentlege tenesta, Luk 3, 21-22.

Ei overgang til tekstlesinga er å stilla spørsmålet: Kva er så arven frå Johannes? Skal ein oppsummera denne teksten, må det bli at det som vart ståande, er ikkje Johannes sjølv, men den retning han gav. Johannes hadde skapt ei lengt i folk som gjorde at dei måtte sjekka: Var det slik som Johannes hadde sagt? Johannes har gjeve oss ein retning for folk si søking.

1. steg: Johannes gav retning mot Gud Fader, retning mot eit rettferdig liv. Medan me i ein norsk sommar lett kan bli overvelda av frodige bøar og vakker natur og bli styrkte i vår tru på skaparen, var Johannes mest i ørkenen. Hans oppdrag var ikkje å styrka trua på skaparen, med å minna om at Gud også gjev oss gode reglar å leva etter. Han konfronterte menneska sine liv med Guds gode ordning og viste det som ein så lett lukkar augo for: Me kjem til kort og har så lett for å ha eitt regelverk for oss sjølve og eit anna for dei andre. Han konfronterte soldatar og tenestemenn som tente seg formuar i staden for å tena folket, og kalla dei til omvendning. Luk 3,1-20. Gud som gjev oss gode gåver frå naturen, gjev oss og gode og rettferdige bod som han vil skal haldast. Men deira søking skulle ikkje stoppa der.

2. Steg: Johannes gav retning mot Jesus, retning mot nåden og frelsa frå Gud:

Johannes stoppar ikkje å forkynna Guds gode vilje og å kalla folk til å ta seg saman. Han gjev retninga vidare i eit av sine mest kjende sitat: "Sjå, Guds lam, som ber bort synda i verda!", Joh 1,29. Å fokusera på Jesus slik at folk sjølv etter Johannes sin død oppsøkte han, var målet, jfr Sakarja lovsong i Luk 1,76-78: "Og du, barn, skal kallast profet for Den høgste, for du skal gå fram føre Herren og rydda hans vegar og læra folket hans å kjenna frelsa, at deira synder blir tilgjevne, for vår Gud er rik på miskunn."

Men Guds miskunn og Guds gåve skulle ikkje stoppa der.

3. Steg: Johannes gav retning mot Den heilage ande, retning mot eit liv tru, i samfunn med Gud og oppfylling av løfta i GT. I den gamle pakt var det berre profetane som hadde Den heilage ande. Det spesielle fellesskapet med Gud som profetane hadde hatt, skulle no alle få.

Johannes kunne berre peika på Jesus, men ikkje gje Den heilage ande, Luk 3,16. Det kan berre Jesus og dåpen til Jesu namn, jfr. lese-teksten i Apg 19,1-6 om skilnaden på Johannes-dåp og Jesusdåp.

Her kan ein peika på at dette faktisk har skjedd med tilhøyrarane i benkene ein gong i dåpen. Det skjer eit under i dåpen: me får den heilage Ande. Det er Den heilage ande som skaper trua i møte med Jesus. Luthers forklaring til tredje artikkel kan og hjelpe oss til å utfylla biletet av Den heilage ande som Guds gåve i dåpen: *"Eg trur at eg ikkje av eige vit eller kraft kan tru på Jesus Kristus, min Herre, eller koma til han. Men Den Heilage Ande har kalla meg ved evangeliet, opplyst meg med gåvene sine, helga meg og halde meg fast i den rette trua, slik han og kallar, samlar, opplyser og helgar heile den kristne kyrkja på jorda og held henne oppe hjå Jesus Kristus i den sanne og eine trua. I denne kyrkja gjev han dagleg meg og alle truande rikeleg forlating for all synd. På den siste dagen skal han vekka opp meg og alle døde, og gje evig liv til meg og alle som trur på Kristus. Det er både sant og visst."*

Salmar

Bibelsk salme: Sakarja lovsong: 908, Til sommaren: 222 i all sin glans nu stråler solen, 740 Fagert er landet, 766 I denne fagre sumartid, 763 Den blomstertid, Til dåp med Den Heilage Ande: 234 Jesus du har brakt Guds rike, Til vitnesbyrdet om Jesus: 86 Navnet Jesus

TORE SKJÆVELAND
Seksjonsleiar for kyrkjefag,
Björgvin bispedøme

7. søndag etter pinse

29. juni 2008

1 Tess 4,2-9

Dagen

I kollektbøna for 7. søndag etter pinse takkar vi for frelsa i Jesus Kristus og det nye livet i han og bed om at vi må kunne fylgje han etter i tru og lydnad. Desse orda samlar tekstane for søndagen på ein god måte. Både lesinga frå Josva 24 og evangelieteksten frå Matt 16 handlar om etterfølging. Men denne gongen vert altså formaninga frå 1 Peters brev om å leve eit heilagt liv bytt ut med ein tilleggstekst frå 1 Tess, som også er preiketeksten.

Teksten

Eit raskt blikk på tekstavsnittet frå 1 Tess viser at orda heilag/heilagdom står sentralt. Avsnittet opnar med å vise til Guds vilje som er at dei som høyrer kyrkjelyden til, skal vere heilage. Det som er skrive seinare i avsnittet, synest å vere ei utfalding av kva dette har å seie i det dagelege livet. Vidare er dette avsnittet knytt opp til 3,10 der Paulus skriv at han ynskjer å få sjå kyrkjelyden att for å kunne bøte på det som manglar i trua deira. Det å tru, det å vere heilag og det å leve rett i høve til medmenneske er ulike sider ved den same saka. Også i Tessalonika er rekkefølga denne at først vert det forkynt til tru, deretter kjem kunngjevinga om å vere heilag og formaninga om å leve det livet som høyrer dei heilage til. Vers 3 vert litt ulikt omsett: "For dette er Guds vilje, at de skal vere heilage" (2005). "For dette er Guds vilje - dykkar helging" (1978). Omsetjinga av 2005 kan lett forståast som eit påbod om å leve slik at ein vert heilag. Den greske teksten som her har substantivett hagiámos, må heller forståast på den måten at Gud har ordna det slik at den som trur, han er dermed heilag. Slik er Guds vilje. Denne forståinga er også naturleg ut frå omsetjinga av 1978. At det er Gud sjølv som verkar helginga, uttrykkjer også Paulus litt seinare i 5,23. Den følgjande akkusativ med infinitiv i den greske teksten bør kunne forståast som ein følgjesetning. Ei følgje av at folk i kyrkjelyden er heilage, skal vere at dei held seg borte frå hor. Desse enkle grammatikalske observasjonane gjev oss strukturen i teksten og retninga for den følgjande preika. Først for-

kyning til tru. Den som trur er heilag. Med det å vere heilag følgjer naturleg det å halde seg borte frå hor, urett og lureri. Då følgjer det også naturleg at drivkrafta for å skaffe seg ein ektefelle ikkje berre er emosjonar og seksuell lyst (v.5), men også den overtiding som Den heilage ande gjev. Det greske en hagasmos (i heilagdom) er ofte knytt til Andens gjerning (2 Tess 2,13; 1 Pet 2,1). Difor kan Paulus seie at den som avviser denne tankegangen, han avviser den Gud som sender Anden (v8). Motsetnaden til dei som let seg styre av Anden, er dei som ikkje kjenner Gud og difor vert styrde heilt og fullt av dei seksuelle driftene. I v.6 vert perspektivet til Paulus noko utvida: I tillegg til hor kjem utnytting av menneske på andre måtar, noko som også bryt med eit heilagt liv. Når Paulus seier at Gud straffar alt slikt (v.6), er det nærliggjande å vise til Gal 6,7f. Der vert det logisk nok hevda at den som lever i Anden, haustar liv frå Anden, men den som sår i sitt eige kjøt, til sist skal hauste forderving frå eige kjøt.

Vers 9 startar eigentleg ei ny tankerekke: Den syskenkjarleik som Paulus tala om i 3,12, er eit ekte kriterium på eit heilagt liv (1 Joh 3,14), men verset kan også fungere som ein konklusjon på v.2-8. Bodet frå Herren Jesus, Guds vilje, som vert realisert i dei truande, er djupast sett alltid dette å elske kvarandre med den sanne syskenkjarleik.

Preika

Vi finn ikkje mange trykte norske preiker ut frå denne teksten, men dersom ein for eksempel går til den multikonfesjonelle, amerikanske preikesida SermonCentral (www.sermoncentral.com), vil ein finne ei stor mengd med preiker over 1 Tess 4,1 ff. Ein vil sjå at dei fleste predikantane nyttar høve til å snakke om kristen seksualmoral, spesielt med fokus på å åtvare mot alt som freistar ein kristen. Vi finn overskrifter til preikene som: "Landmine av seksuelle synder"; "Unngå feilsteg med umoralsk sex"; "Seksuelt kaos - problemet med pornografi"; "Å bære ut søppelet"; "Eit heilagt liv i ei xxx-verd"; "Begjær"; "Rein i sex", osv. Vi lever i ein seksifisert kultur, og kanskje er dette dagen til å setje ord på sentrale utfordringar som kristne har i høve til sex og samliv. Samstundes har mange av desse

preikene ei anna tilnærming til desse utfordringane enn Paulus, som set talen om sex og samliv inn i ei ramme av tru og helging. CA artikkel VI seier om den trua som kjem ved evangeliet og sakramenta, at ho bør bere god frukt, og at ein bør gjere gode gjerningar som er pålagt av Gud for Guds skuld. Ja, i Konkordieformelen uttrykker dei reformatoriske fedrane denne tanken enno tydelegare: "Når trua ikkje er ei død, men ei levande tru, så følgjer sikkert og utvilsamt dei gode gjerningane denne sanne trua liksom frukta følgjer eit godt tre". Ein må likevel ikkje gå så langt at ein seier det er ein automatikk mellom sann tru og godt familieliv. I diskusjonane om lova sin tredje bruk seier reformasjonen sine dogmatikarar at det menneske som er fødd på nytt, likevel står i ein stadig kamp med motkrefter i forstand, vilje og evner, og at det derfor er naudsynt at Herrens bod alltid lyser for oss. Slik vert det eit både-og når ein fokuserer på sex og samliv i forkynninga ut frå denne teksten. På den eine sida skal vi formidle at å gje næring til trua, og å gje plass for Anden sitt virke, er grunnleggjande også i høve til samlivsspørsmåla, på den andre sida skal ikkje vår tale åndeleggjerast til dei grader at ein ser forbi sunn og fagleg rettleiing og dei normer som spring ut av Guds ord og vår kristne kulturarv. Den kristne skulle tvert om sjå med glede på den rettleiing som er gjeven i Guds bod, Kristi lov.

Det er eit godt grep at v.9 er teke med i det tekstavsnittet som det vert preika over. For dette verset kan vere med å gje preika den rette positive vinklinga. Eg tykkjer ein del av dei amerikanske preikene fokuserer så sterkt på seksuelle synder, at seksallivet sin gode og byggjande kraft vert borte. Men v.9 gjev eit høve til å knyte og seksuallivet til kjarleiksbodet. Djupast sett er det dette det gjeld. Syskenkjarleiken skal binde alle kristne saman, og seksuallivet skal binde familien saman. Dette er Guds vilje for eit heilagt liv.

Etter dette vil eg kunne nytte følgjande disposisjon til preika:

Tema: Lat livet vårt helgast! (La vårt liv holdes hellig/Helliget vorde vårt liv).

- Å vere heilaggjort gjennom tru
- Å leve heilagt i familien
- Å knyte kjarleikens heilage band i samfunnet.

Dagens illustrasjon

Eg er ein ivrig hjortejeger. Det er svært vanskeleg å kome nær ein kronhjort ute i naturen, for han har luktesans, høyrsel og syn som gjer at du vert observert på lang avstand. Men om hausten, i brunsttida, kjem bukkane inn ei ein annan tilstand. Kampen om kollene gjer dei desperate, dei mister fokus på tryggleiken, og sansane vert sløva. Ei haustnatt hørde eg korleis to rivaliserande bukkar førte ein hard slåsskamp. Om morgonen lista eg meg mot kamparenaen med ladd gevær. Til sist var eg 20 meter frå den store bukken, sjølv då la han ikkje merke til meg. Sekundar etter låg han død på bakken. Han miste det gode og stolte livet

fordi alle hans naturlege overlevingsteknikkar hadde måtte vike plassen for seksualdrifta.

Vert den gode seksualkrafta gjeven fritt spelrom, kan ho også hjå menneske verte til ei destruktiv kraft som trengjer vekk det heilage livet i familien, det gode livet som følgjer naturleg av ei levande tru og som skal vere med å knyte kjærleikens heilage band mellom menneske.

GEIR SØREBØ
Prost, Ytre Sogn

BYTTE BOLIG

Dansk præst søger boligbytte i Norge i uge 28.
Har bolig 12 km syd for Frederikshavn i en idyllisk by,
med smukt havnemiljø og flot natur

Kontakt på KSK@km.dk

Agder og Telemark+ Bjørgvin bispedømme
inviterer prester og andre interesserte til:

Studietur - Syria og Jordan:

Dato: 29.09-11.10.

Fokus: Religionsdialog og møter med "Østkirken".

Påmeldingsfrist: 31. mai 08.

Pris: 14000,-

For info om turen: ot@grimstad.kirken.no

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE

Bjørgvin bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Hardanger og Voss prosti i Bjørgvin bispedømme:

Eintveit, Harald, sokneprest i Tinn prestegjeld,

Atrå, f. 1951

Hellesøy, Arild, prost i Indre Finnmark prosti,

Karasjok, f. 1960

LEDIGE STILLINGER

Hamar bispedømme

Det er 4 ledige sokneprest stillinger og 1 prostiprest stilling ledig i Hamar bispedømme. Det er 2 ledige i Nord-Østerdal, én med tjenestested Tolga og én med tjenestested Rendalen, 1 ledig i Toten prosti med tjenestested Ås sokn og en 50% stilling som sokneprest i Ringsaker med tjenestested Åsmarka sokn og 1 prostiprest stilling i Ringsaker prosti. Alle har søknadsfrist 01.07.2008. Se fullstendig utlysning www.nav.no eller kirken.no/hamar. Det er ønskelig med elektronisk søknad. Orientering om dette ligger på hjemmesiden. Ta kontakt på telefon 62550350 for nærmere informasjon.

Tunsberg bispedømme

Prost i Drammen prosti i Tunsberg bispedømme.

Embetet som prost i Drammen prosti i Tunsberg bispedømme er ledig.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse, gjør selv tjeneste som menighetsprest slik biskopen fastsetter, og utfører ellers de gjøremål som tilhører prosteembetet.

Prostiet omfatter de 8 soknene i Drammen kommune, med ca 60.000 innbyggere. Innslaget av flerkulturelle miljøer har høy vekstrate. Det er 13 prestestillinger i prostiet samt til sammen 50 % prosti- og fengselsprest. Ved Sykehuset Buskerud HF er tilsatt 2 prester. I fellesrådet er tilsatt ca 100 personer i ca 70 årsverk. Kirkens Bymisjon og Kirkens Innvandrerarbeid har aktivt arbeid i Drammen.

Prosten deltar i tjenesteturnus i Bragernes menighet i samråd med soknepresten. I tillegg betjenes menigheten av sokneprest og kapellan, diakon, tre kantorer, kirketjener og menighetspedagog.

Prostens kontor er samlokalisert med Drammen kirkelige fellesråd, der også prestens rådgiver (50% stilling) har eget kontor.

Til embetet som prost stilles krav til personlig egnethet og til lederegenskaper, så som vilje og evne til ledelse og utvikling av prestetjenesten, til samarbeid og medarbeiderskap og til å motivere medarbeidere og menigheter. Prosten skal bidra til godt samspill og dynamisk rådgivning i deltakelse/samarbeid med Fellesråd

og øvrig rådsstruktur og ha fokus på helhetlig samspill mellom kirke, kommune og lokal-samfunn.

Den som bli utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i eventuelle endringer i gjøremål og arbeidsdistriktets utstrekning samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Søkere må opplyse om de behersker begge målformer. Målformen i prostiet er bokmål.

Kvinner oppfordres til å søke.

Lønnstrinn 65-70. Herfra går vanlig pensjonsinnskudd

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanse til Kultur og kirkedepartementet, Postboks 8030 Dep., 0030 Oslo. *Søknadsfristen er 13. juni.*

Nærmere opplysninger om embetet er å finne på bispedømmets hjemmesider, www.kirken.no/tunsberg, ved henvendelse til prost Astrid B. Bayegan, tel. 90929047 eller stifts-direktør Stein Unneberg tel. 33354300 eller 91376209.

Hovudoppgåva til prostipresten vil vera kyrkjelege tenester i turnus med dei andre prestane i prostiet.

Tenesta i Sandeid fengsel omfattar individuelle samtalar- og gruppesamtalar; kyrkjelege arrangement både i og utanfor anstalten i tråd med retningslinene for kriminalomsorga, delta i styringsmøte kvar veke; medlem av anstalten sitt kriseteam og bedreskaps/ bakvaktsordning. Som prest i Sandeid fengsel skal ein og arbeide blant dei innsette med tanke på livet etter soning.

Tenesteordningane for kyrkjelydsprest og fengselsprest ligg til grunn for stillinga. Det vil bli utarbeidd arbeidsplan for den som blir tilsett.

Den som vert tilsett må finna seg i å gå inn i dei oppgåver som prosten finn naudsynt i prostiet.

Ein tek sikte på kontor i Vindafjord.

Det høyrer ikkje tenestebustad til stillinga.

Målforma i prostiet er nynorsk.

Stillinga blir løna som prostiprest ltr. 48 - 66 i Statens lønsregulativ.

Til løna kjem vanlege regulativmessige godtgjersler. Skyss og telefongodtgjersle etter offentlege satsar. Pensjonsinnskot.

Tilsetjinga skjer på dei vilkåra som til ein kvar tid gjeld og den som vert tilsett må retta seg

- etter dei endringar i lover, tariffavtalar, reglement m.v. samt
- avgjersler som kan influera på tenesta sine gjeremål, særlege samarbeidsområde og tenestedistrikt.

Opplysningar om samlivsform vil kunne bli innhenta og vektlagt ved tilsetjing.

Søknaden med CV, vitnemål, referansar og attestar må vera Stavanger bispedømeråd i hende *innan 20. mai 2008*

Merk: CV vil bli brukt som utvida søkjarliste. Bruk KKD sitt kompetansekart. Søknadspapir vert ikkje sende i retur.

Dersom søkeren ikkje ønskjer namnet sitt offentleggjort må det føres på CV. Referansar vert å føra på *søknaden*.

Nærare opplysningar kan ein få ved å kontakte stiftsdirektør Åge Bognø tlf. 51 84 62 70 eller prost Arne Øystese tlf. 52 78 58 50.

Stavanger bispedømme

Prostiprest/fengselsprest i Nordre Ryfylke prosti.

Det er ledig nyoppretta stilling som prostiprest/fengselsprest i heil stilling i Nordre Ryfylke prosti. Prostipresten vil ha heile prostiet som tenesteområde, men samarbeidsområde Vindafjord som den viktigaste arbeidsstaden. I Vindafjord er det 8 sokn. Her ligg og Sandeid fengsel - mellom kommunesenteret Ølen og Sandeid. Prostiet er stort i utstrekning med i alt 13 sokn og 3 fellesrådsområde. Det er eit samansett og spennande område både naturmessig, samfunnsmessig og kyrkjeleg. I tillegg til prosten er det i alt 6 prestar i prostiet; av desse er 3 i Vindafjord.

Nidaros bispedømme

Pilegrimsprest i Nidaros.

Stillingen som pilegrimsprest i Nidaros bispedømme er ledig. Stillingen er organisatorisk knyttet til Nidaros pilegrimsgård som er en stiftelse opprettet av kirkelige og offentlige instanser.

Nidaros pilegrimsgård er opprettet for å videreutvikle Nidaros som et levende helligsted med forgreninger til det europeiske pilegrimsnettverk og den verdensvide kirke. Formålet med stiftelsen er:

- ha ansvar for mottak av pilegrimer ved pilegrimsålet i Nidaros
- drive et ressurs-, kompetanse- og retreatsenter forankret i Olavsarven som en økumenisk åndelig arv.

Stillingen inngår i pilegrimsgårdens stab. Daglig leder for Nidaros pilegrimsgård forventes tilsatt høsten 2008. Fra 2009 vil staben få kontor i selve pilegrimsgården. Arbeidet som pilegrimsprest vil ha fokus på pilegrimsarbeid i og utenfor Nidaros bispedømme - herunder tilrettelegging og gjennomføring av pilegrimsvandring, mottak av pilegrimer til Nidaros og ellers være en ressurs i virksomheten ved Nidaros pilegrimsgård. Pilegrimsgården skal tilby overnatting for pilegrimer.

Viktige samarbeidspartnere er de øvrige pilegrimsprestene i landet og de miljøer innen Nidaros bispedømme som arbeider spesielt med denne tradisjonen. Også samarbeid med andre miljøer som er opptatt av pilegrimstradisjonene i Norge, er viktig, jfr. bl.a. arbeidet med å etablere et nasjonalt utvalg for pilegrimsarbeid. Samarbeid med tilsvarende internasjonale instanser både i Norden og Europa for øvrig blir også viktig. For tiden er det et nært samarbeid med Prosjekt Pilegrimsleden som har som mål blant annet å forbedre selve ledene og tilrettelegge overnattingsmulighetene langs ledene.

Samarbeidet med Nidaros domkirke står i en særstilling som følge av Nidarosdomens posisjon som pilegrims mål. Til Nidaros kommer hvert år en rekke pilegrimer, både fra vårt eget land og fra Norden og Europa for øvrig. Pilegrimspresten skal være med å prege Nidaros domkirke som pilegrims mål gjennom teologisk og liturgisk arbeid. Det blir inngått egen samarbeidsavtale mellom pilegrims-

gården og menigheten, og det vil bli tilrettelagt for at pilegrimspresten skal ha noen gudstjenester i domkirken.

I Domkirken er målformen bokmål, men noen gudstjenester holdes på nynorsk. Søkere må opplyse om de behersker begge målføre.

Stillingen som pilegrimsprest er en spesiell stilling. Arbeidet utfordrer både i forhold til natur, kultur, historie og spiritualitet. Med tilknytningen til Nidaros pilegrimsgård vil den som tilsettes bli en viktig ressurs i å utvikle dette stedets egenart og virksomhet.

Vi søker en prest som fyller vilkårene for tilsetting i Forskrift om tilsetting av menighetsprest, som er motivert for og har kompetanse til å gå inn i de oppgaver og utfordringer som er beskrevet og som

- er kreativ og som evner å skape gode samarbeidsforhold
- kan inspirere og skape engasjement
- kan utvikle pilegrimstenkning og pilegrimspraksis i dialog med vår samtids kultur og livsforståelse
- evner å arbeide selvstendig og samtidig i fellesskap med ansatte og frivillige

Erfaring fra pilegrimsvandring og pilegrimsrelatert arbeid vil bli vektlagt.

Nidaros bispedømme arbeider etter en strategisk plan som er gitt overskriften: "Kirken i Nidaros - sammen underveis". Bispedømmet har godt utbygde personaltiltak, herunder arbeidsveiledning og kollegastøtteordning. Bispedømmet er IA-virksomhet og vårt mål er å få en balansert alders- og kjønnssammensetning blant tilsatte.

Det følger ikke bolig med stillingen.

Skyssgodtgjøring etter regulativ. Medlemskap i Statens pensjonskasse. Lønn ved tiltreddelse som spesialprest i kode 1465, l.tr. 52 - 62.

Opplysninger om samlivsform vil kunne bli innhentet og vektlagt, jfr. aml. § 13-3.

Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, tjenesteordning for menighetsprester gjelder så langt den passer og den som tilsettes må rette seg etter:

- a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v.
- b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og organisering

Opplysninger om stillingen kan fås ved

henvendelse til Nidaros bispedømmeråd tlf. 73 53 91 00 eller Nidaros pilegrimsgård v/styreleder Einar Vegge tlf. 922 00 171.

Søknad med CV og kopi av vitnemål/attester samt opplysninger om referansepersoner sendes Nidaros bispedømmeråd, Erkebispegården, 7013 Trondheim innen 20. juni 2008.

Nidaros bispedømme

Sokneprest i Sør-Innherad prosti med Vinne, Vuku, Stiklestad og Vera sokn som tjenestested.

Det er ledig stilling som sokneprest med Sør-Innherad prosti som tjenestedistrikt og med Vinne, Vuku, Stiklestad og Vera sokn som tjenestested. Soknepresten har sete i Vinne sokneråd og Vuku sokneråd.

De fire soknene tilsvare Verdal kommune som har ca. 14.000 innbyggere. Kommunen ligger halvannen times kjøring nord for Trondheim, i Nord-Trøndelag. Kommunikasjonsmulighetene er gode. Fra Verdal er det tog-avganger hver time og flyplassen på Værnes ligger en times kjøring unna.

I Vuku sokn er det 1627 kirkemedlemmer og i Vinne sokn 1955 kirkemedlemmer. Stiklestad sokn har 937 medlemmer og Vera sokn 23 medlemmer. I soknene er det følgende kirker: Vuku kirke, en nyrenovert trekirke fra 1655, Vinne kirke fra 1817 i tømmer, Vera kirke fra 1899, middelalderkirken på Stiklestad i stein fra ca. 1180, samt Verdalsøra kapell fra 1970.

Menighetene betjenes av 2 sokneprester, prosten og prostipresten. Disse gjør tjeneste i soknene etter turnus. Til sammen utgjør dette ca. 3 årsverk. I hele prostiet er det i tillegg til prost og prostiprest 7 menighetsprestillinger. Kontorsted ligger i tilknytning til Verdalsøra kapell. I soknene i Verdal er det ellers stillinger for daglig leder for menighets-

rådene, driftsleder, diakon, 2 kateketer, 3 kantorer, kontorfullmektig, kirketjenere og klokkere. De tre fellesrådene i Sør-Innherad prosti er slått sammen til ett prostistyre. Prostistyrets administrasjon samt prosten er lokalisert i Levanger.

Kirkelig statistikk for de fire menighetene er: 172 dåp, 130 begravelser, 30 vielser og 173 konfirmanter. Det er 160 forordnede gudstjenester i året. I Verdal er det så godt som full oppslutning om dåp og ca. 85 prosent av årskullet står til konfirmasjon. Sokneprestene har ansvaret for 2 konfirmantgrupper hver.

Sokneprestene har ansvar for gudstjenesteplaner og koordinering av tjenestene i de fire soknene

Vinne og Vuku menigheter ønsker en sokneprest som deltar i det menighetsbyggende fellesskapet, forkynner livsnært og er med og utvikler menighetslivet.

Alle fire sokn i Verdal preges av det beste innen folkekirken. Folk er stolte av kirkene sine og kjenner en nær tilknytning til kirka, og samarbeidforholdet mellom kirken og kommunen er svært godt. Det er god opplutning om de kirkelige handlingene, utdeling av fireårsbok og bibel til 5.-klassingene og andre begivenheter. Ellers er kirkens tilstedeværelse etter spurt ved arrangementer med kulturelle og historiske tilsnitt. Det faller også svært naturlig å trekke lokale musikkrefter, kor, sanitetslag og andre foreninger inn i kirkelige sammenhenger. Kirke-skole/barnehagesamarbeidet har gjennom flere år hatt en meget god utvikling. Til alle høytider inviteres barnehagene til samlinger og deltakelsen er stor. Det samme gjelder skolegudstjenestene i forbindelse med julen. Ungdomsarbeidet er knyttet til konfirmantåret som i tillegg til undervisning består av tre alternative leirer, miljøarrangementer samt natt-cup i samarbeid med prostiet forøvrig.

Vinne og Vuku menigheter vektlegger trivselsfaktorer som kirkekafe etter hver gudstjeneste, formiddagstreff og kirkegårdskvelder. Det satses på en variert kirkemusikalsk profil med konserter av forskjellige slag; forsangergrupper, korvirksomhet, gammeldansmesse og gudstjenester i samarbeid med lokale kor. Om sommeren arrangeres flere friluftsgudstjenester med stort oppmøte bl.a. på gamle

kirkesteder i soknene. Vuku barnegospel holder til i kirkestua i Vuku.

Når det gjelder utbyggingen av skoler, barnehager, helse- og sosialtjeneste og forholdene i lokalsamfunnet/kommunen for øvrig, vises til blant annet kommunens hjemmeside: www.verdal.kommune.no. Ellers vises også til prostiets hjemmeside: www.sikirken.no og bispedømmets hjemmeside: www.kirken.no/nidaros

Nidaros bispedømme arbeider etter en strategisk plan som er gitt overskriften: "Kirken i Nidaros - sammen underveis". Bispedømmet har godt utbygde personaltiltak, herunder arbeidsveiledning og kollegastøtteordning. Bispedømmet er IA-virksomhet og vårt mål er å få en balansert alders- og kjønns sammensetning i sokn/prosti samt legge til rette for mennesker med redusert funksjonsevne.

Med stillingen følger det bolig med boplikt. Opplysningsvesenets fond er i ferd med å skaffe ny bolig, fortrinnsvis i Vinne. Boligen er tjenestebolig i henhold til husleielovens § 11-3. Det gir leieren færre rettigheter enn ved leie av annen bolig.

Målformen er bokmål, bortsett fra at man i Vuku sokn og Vinne sokn nytter nynorsk som liturgisk språk.

Søkerne må opplyse om de behersker begge målformer.

Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder og den som tilsettes må rette seg etter følgende:

- a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v. herunder spørsmål vedrørende tjenesteordning, beredskapsordning, tjenestebolig og husleie.
- b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og bosted.

Opplysninger om samlivsform vil kunne bli innhentet og vektlagt, jfr. aml. §13-3.

Vi søker etter en prest som kan fylle stillingen i henhold til tjenesteordningen, de oppgaver og utfordringer som er beskrevet foran og som:

- evner å bidra til gode samarbeidsforhold, trivsel, engasjement og er kontaktskapende
- evner til å jobbe selvstendig og samtidig i fellesskap med ansatte og frivillige medarbeidere

Stillingen er plassert i kode 0930 og lønnes i

ltr. 51-62. Pensjonsinnskudd. Skyssgodtgjøring.

Opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til Nidaros bispedømmeråd, tlf. 73 53 91 00 eller prosten i Sør-Innherad tlf. 74 07 52 80

Søknad med CV, attester og referanser sendes Nidaros bispedømmeråd, Erkebispegården, 7013 Trondheim innen 20.juni 2008. Attester vil ikke bli returnert.

Ellen Merethe Wilkens Finnseth

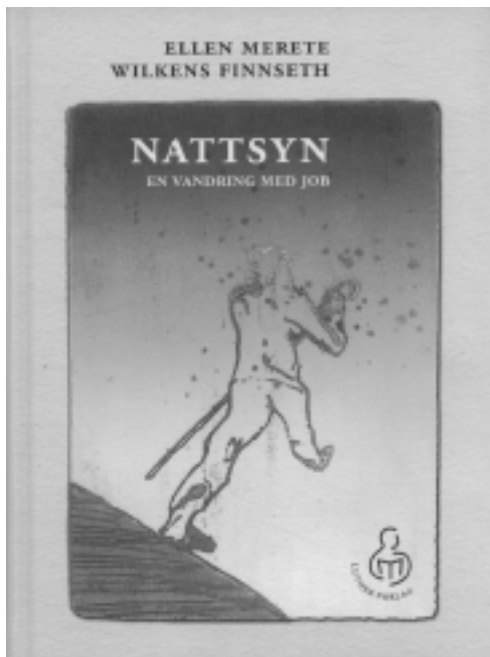
NATTSYN

En vandring med Job

Det finnes tider da Jobs taktløse rop er den eneste mulige form for bønn. Og en bønn er det. Annerledes enn andre bønner, liksom nattsynet er en annenledes sans, en sans vi ikke oppdager før alle andre lyskilder er sløknet.

Job tar oss med inn i virkelighetens dypeste skoger, i et krevende og ugjestmildt terreng. De færreste går inn dit frivillig. Men noen ganger er dette mørket ikke til å komme utenom. Det finnes kanskje ikke mange blant oss som skriker høyt og uhemmet ut slik Job gjorde; likevel - erfaringen av det store raset, det som tar med seg alt vi kjente og snur opp ned på alt vi trodde vi forsto, erfaringen som gjør at man kunne skrike høyt midt på gaten, midt under en gudstjeneste - den erfaringen er ikke langt borte...

For den som selv blir kastet inn i mørke landskap er Job en medvandrer å slå følge med. Han er kjentmann i dette terrenget...midt i hans inderlige klage trækkes stier opp som vi kan gå på, vi som kommer etter.

Kr 198,-

Nyhet!

Ted Olsen

KRISTENDOMMEN OG KELTERNE

Ny bok i serien Luther Historie!

Kr 178,-

Peter Walker
Jesus og hans verden

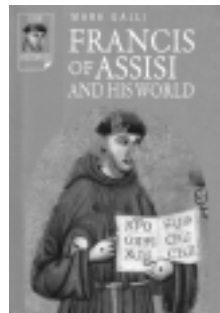
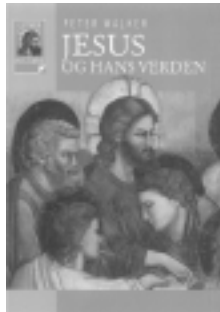
Mary Cunningham
Troen i den bysantinske verden

Mark Galli
Frans av Assisi og hans verden

Graham Tomlin
Luther og hans verden

En spennende og lærerik innføring i kelternes kultur og religion med særlig henblikk på kristen tro, knyttet opp til fortellingen om keltiske menn og kvinner fra ulike tidsepoker. Vakkert og fargerikt illustrert. En flott måte å lære historie på.

Andre bøker i serien Luther Historie

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av praktikumsrektor Halvor Nordhaug, professor Harald Hegstad, prost Jan otto Myrseth og kapellan Sunniva Gylver.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk, og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 525,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 650,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr. 500,- +mva
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 900,- +mva
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1500,- +mva
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1500,- +mva
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 2500,- +mva
7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 4000,- +mva

ISSN 0332-5431

